

Sygn. akt I ACa 344/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Edyta Buczkowska-Żuk
Sędziowie:	SSA Marta Sawicka SSO del. Robert Bury (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Beata Węgrowska-Plaza

po rozpoznaniu w dniu 8 czerwca 2016 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko (...). w R. (Włochy)

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 22 stycznia 2016 roku, sygn. akt VIII GC 48/15

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

SSO del. Robert Bury SSA Edyta Buczkowska-Żuk SSA Marta Sawicka

Sygn. akt I ACa 344/16

UZASADNIENIE

Powód M. B. domagał się pozbawienia wykonalności wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 19 grudnia 2012 roku (sygn. akt VIII GC 143/12), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w części dotyczącej kwoty 34.256,16 euro. Uzasadniając podstawę faktyczną powództwa wskazał, że zwrócił pozwanej uprzednio kupiony od niej towar o wartości 34.256,16 euro (faktura VAT nr (...)) i w związku z tym złożył oświadczenie o potrąceniu wierzytelności. Zarzut potrącenia był podnoszony w postępowaniu sądowym, w którym wydany został tytuł egzekucyjny, jednak nie był badany z uwagi na brak dokumentu potwierdzającego jego zasadność.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości podnosząc, że nie jest dłużnikiem powoda w zakresie wierzytelności stwierdzonej fakturą nr (...). Powód nie udowodnił, że zwrócony towar stanowił elementy reklamowe, nie udowodnił istnienia wierzytelności, a tym samym zdarzenia uprawniającego do skorzystania z powództwa opartego na art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Pozwana wskazała na brak możliwości narzucenia jej obowiązku odbioru od pozwanego wcześniej sprzedanych mu elementów oświetlenia.

W piśmie z dnia 21 grudnia 2015 roku zawierającym wniosek o zabezpieczenie roszczenia, dla uprawdopodobnienia roszczenia, powód wskazał, że ugruntowaną praktyką między stronami było dokonywanie corocznych zwrotów wcześniej zakupionych przez powoda towarów. W związku z takimi zwrotami powód wystawiał pozwanej odpowiednie faktury, które były następnie rozliczane z należnościami wynikającymi z kolejnych zamówień dokonywanych przez powoda. Wobec zakończenia współpracy powód został pozbawiony możliwości prowadzenia dalszej sprzedaży towarów pozwanej. W konsekwencji, w oparciu o opisane praktyki powód zwrócił pozwanej towar i jednocześnie wystawił pozwanej faktury, które nie mogły zostać rozliczone z kolejnymi zamówieniami. Ceny towarów wskazane w fakturach wynikają z kosztów jakie poniósł powód w związku z nabyciem poszczególnych towarów, przy czym ewentualne różnice w cenach mogą wynikać z kosztów magazynowych.

Sąd ustalił, że strony łączyła umowa o współpracy handlowej zawarta w 1998 roku, powód kupował od pozwanej sprzęt oświetleniowy i był jego wyłącznym dystrybutorem na terenie Polski. W późniejszym czasie, po wygaśnięciu pisemnej umowy, sprzedaż osprzętu oświetleniowego odbywała się na podstawie indywidualnych zamówień składanych przez powoda w oparciu o system kodów zabezpieczających (tzw. numerów PIN - przypisywanych do poszczególnych projektów). Zdarzało się, że powód dokonywał zwrotów wcześniej zakupionych towarów handlowych. Zwrotem obejmowany był np. towar, którego powód nie wydał swojemu klientowi np. z uwagi na jego niewypłacalność. Zwrotowi podlegał tylko towar nieużywany. Zwracane były również broszury i katalogi reklamowe. Ustaleniami co do zakresu zwrotu w imieniu powoda zajmował się dział handlowy przedsiębiorstwa. Ustalenia dotyczące terminu zwrotu dokonywane były zazwyczaj telefonicznie przez pracownika powoda R. O., który zajmował się też organizacją transportu zwracanego towaru. W związku z dokonywanymi zwrotami powód wystawiał na rzecz pozwanej faktury VAT, które były następnie rozliczane z należnościami wynikającymi z kolejnych zamówień składanych przez powoda. W dniu 27 października 2007 roku powód zwrócił pozwanej towary na łączną kwotę 8.781,79 euro, 10 lutego 2009 roku - na kwotę 58.167,8 euro, 18 stycznia 2010 roku - na kwotę 17.504,94 euro. W piśmie z dnia 8 września 2010 roku pozwana spółka (...) poinformowała powoda o decyzji w sprawie zakończenia współpracy z dniem 31 grudnia 2010 roku. W piśmie zaznaczono również, że od dnia 1 stycznia 2011 roku nie będą przyjmowane zamówienia, nadto wszystkie materiały reklamowe opatrzone znakiem towarowym pozwanej spółki winny być zwrócone do jej centrali.

W związku z zakończeniem współpracy powód zwrócił pozwanej towary wskazując wartość na 34.256,16 zł, 14 stycznia 2011 roku pozwana odebrała towar. 21 stycznia 2011 roku powód wystawił pozwanej fakturę VAT nr (...) na kwotę 34.256,16 euro, obejmującą asortyment opisany w 348 pozycjach wraz z kosztami transportu. Do poszczególnych pozycji przypisane były numery katalogowe towarów oferowanych przez pozwaną. Objęty fakturą towar obejmowały elementy oświetleniowe.

9 lutego 2011 r. powód wystawił pozwanej fakturę VAT nr (...) na kwotę 5.579 euro, która obejmowała zwrócone pozwanej materiały ekspozycyjne, wykorzystywane w celu promowania towarów pozwanej.

Pozwana w korespondencji elektronicznej zakwestionowała zasadność zwrotu towaru wskazanego w fakturze nr (...).

W piśmie z dnia 2 maja 2012 roku powód złożył powódce oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności. Powód zgłosił do potrącenia własną wierzytelność w wysokości 85.660,08 euro, w tym kwoty 41.356,12 euro wynikającej z faktur nr (...) z dnia 9 lutego 2011 roku na kwotę 5.579,96 euro, faktury nr (...) z dnia 21 stycznia 2011 roku na kwotę 34.256,16 euro, faktury nr (...) z dnia 21 lipca 2011 roku na kwotę 1.400 euro i faktury nr (...) z dnia 10 listopada 2011 roku na kwotę 120 euro z wierzytelnością pozwanej w wysokości 41.356,12 euro, wynikającą ze szczegółowo wymienionych faktur wystawionych w 2010 i 2011 roku. Dodatkowo powód zgłosił do potrącenia

wierzytelność w kwocie 44.303,96 euro wynikającą z utraconych korzyści ze sprzedaży przez pozwaną spółkę osprzętu oświetleniowego nowym dystrybutorom w kraju.

Korespondencja zawierająca powyższe oświadczenie została nadana przesyłką poleconą w dniu 7 maja 2012 roku i doręczona w dniu 15 maja 2012 roku.

W pozwie z dnia 28 marca 2012 roku powódka (...) w R. (Włochy) wniosła o zasądzenie od pozwanego M. B. kwoty 80 514,22 euro z odsetkami ustawowymi twierdząc, że kwota ta stanowi niezapłaconą ceną sprzedaży M. B. materiałów oświetleniowych. (...) w R. złożyła kilka oświadczeń o potrąceniu wzajemnej wierzytelności, czego rezultatem była wysokość dochodzonej sumy. M. B. domagał się oddalenia powództwa, m.in. zgłaszając zarzut potrącenia wierzytelności powoda z jego wierzytelnością w kwocie 85.660,08 euro. Wyjaśnił, że na jego wierzytelność składa się kwota 41.356,12 euro wynikająca z faktur nr (...) oraz kwota 44.303,96 euro z tytułu utraconych korzyści, wynikających ze sprzedaży przez powódkę w 2010/2011 roku osprzętu oświetleniowego nowym dystrybutorom na rynku krajowym.

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2012 roku, sygn. akt VIII GC 143/12, Sąd Okręgowy w Szczecinie zasądził od pozwanego M. B. na rzecz powoda (...). z siedzibą w R. (Włochy) kwotę 78.994,22 euro z ustawowymi odsetkami liczonymi od poszczególnych kwot i dat (pkt I), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt II) oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 23.944 zł tytułem kosztów procesu. Wyrokiem z dnia 3 stycznia 2014 roku, sygn. akt I ACa 563/13, Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację.

Na skutek wniosku wierzyciela - spółki (...) w oparciu o tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 19 grudnia 2012 roku wydanego w sprawie VIII GC 143/12 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Stargardzie Szczecińskim wszczął egzekucję.

W piśmie z dnia 9 kwietnia 2014 roku M. B., powołując się na wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 19 grudnia 2012 roku oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 3 stycznia 2014 roku wezwał spółkę (...) do natychmiastowego zwrotu towarów objętych fakturą nr (...), które to towary zostały zwrócone pozwanej na jej wyraźną prośbę.

W piśmie z dnia 18 sierpnia 2014 roku M. B. złożył pozwanej oświadczenie o potrąceniu należności wraz z wezwaniem do ograniczenia egzekucji. W uzasadnieniu wskazał, że pozostaje dłużnikiem spółki w zakresie wierzytelności z tytułu sprzedaży artykułów oświetleniowych w wysokości 31.470 euro potwierdzonej fakturą VAT nr (...) z dnia 29 października 2010 roku oraz w wysokości 8.152,23 euro potwierdzonej fakturą VAT nr (...) z dnia 22 listopada 2010 roku, zaznaczył, że potrąca wierzytelność z tytułu zwrotu na rzecz pozwanej i na jej wyraźne żądanie towarów o wartości 34.256,16 euro udokumentowanych fakturą VAT nr (...) z dnia 21 stycznia 2011 roku. Wyjaśnił, że na skutek potrącenia umorzeniu ulegają następujące wierzytelności: wierzytelność przysługująca pozwanemu względem powoda w wysokości 31.470 euro, potwierdzona fakturą VAT nr (...) i w wysokości 8.152,23 euro, potwierdzona fakturą VAT nr (...) oraz wierzytelność w wysokości 2.785,76 euro przysługująca pozwanemu względem powoda, wynikająca z tytułu sprzedaży artykułów oświetleniowych, potwierdzona fakturą VAT nr (...) wystawioną na kwotę 8.152,23 euro, z której do zapłaty pozostała kwota 5.366,47 euro. Powód wezwał pozwanego do ustosunkowania się do niniejszego potrącenia, a także do ograniczenia egzekucji o kwotę 34.256,16 euro. Korespondencja zawierająca powyższe oświadczenie została nadana przesyłką poleconą.

W piśmie z dnia 1 października 2014 roku M. B. zwrócił się do komornika sądowego o wstrzymanie czynności dokonywanych w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym w sprawie KM 136/14 wskazując na złożenie wierzycielowi 18 października 2014 roku oświadczenia o potrąceniu. W piśmie z dnia 17 października 2014 roku pełnomocnik spółki (...) sprzeciwił się wstrzymaniu dokonania czynności egzekucyjnych wobec kwoty 34.256,16 euro i nie uznał potrącenia dokonanego przez dłużnika

Sąd Okręgowy przyjął że podstawą powództwa opozycyjnego z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. może być zarzut potrącenia, nierozpoznany w postępowaniu w odrębnym w sprawach gospodarczych jako zarzut spełnienia świadczenia. W

sprawie VIII GC 143/12 Sąd stosował przepisy odrębne w sprawach gospodarczych które pozwalały na rozpoznanie zarzutu potrącenia udowodnionego dokumentami. Zarzut potrącenia tej samej wierzytelności (co do kwoty 34.256,16 euro wynikającej z faktury VAT nr (...)) powód złożył w piśmie z dnia 2 maja 2012 roku, Sąd doszedł jednak do przekonania, że zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania sprawie VIII GC 143/12, więc może stanowić podstawę powództwa opozycyjnego. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że powód nie wykazał, aby przysługiwała jemu wierzytelność przedstawiona do potrącenia, a stwierdzona fakturą nr (...).

Przyjęto, że zwrot towarów nie nastąpił na żądanie pozwanej spółki i zwrócono uwagę na powołanie twierdzeń w zakresie praktyki zwrotu towarów dopiero w toku postępowania. Praktyka miała przejawiać się w tym, że towary, które nie zostały z pewnych względów sprzedane mogły być zwrócone pozwanej. Sąd uznał, że zastosowanie w sprawie znajdują przepisy Konwencji Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów sporządzonej w Wiedniu dnia 11 kwietnia 1980 roku. Według Sądu, zwrot towaru nie następował swobodnie, w sposób nieograniczony i poprzedzony był konkretnymi uzgodnieniami, czego powód nie udowodnił.

Odnosnie akcentowanego przez powoda faktu przyjęcia przez pozwaną spółkę zwrotu towarów na kwotę 5.579,96 euro, objętego faktury VAT nr (...), który nastąpił już po spornym zwrocie, stwierdzono, że drugi zwrot obejmował towary mieszczące się w kategorii towarów ekspozycyjnych. Niezależnie od tego, z samej treści faktury VAT nr (...) wynika, że część tych towarów, opisanych w trzech ostatnich pozycjach (od 15 do 17), zwrócona była z uwagi na reklamację.

W ocenie Sądu I instancji powód nie udowodnił, aby rzeczywiście istniał między stronami zwyczaj dokonywania swobodnego, nieograniczonego zwrotu zakupionego towaru za zwrotem ceny i nie wykazał, że towary objęte sporną fakturą stanowiły elementy reklamowe. Przyjęto, że nie istnieje wierzytelność opiewająca na kwotę wskazywaną przez powoda, a objętą fakturą VAT nr (...), nie doszło do skutecznego umorzenia wierzytelności pozwanej spółki, wynikającej z tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 19 grudnia 2012 roku, nie ziściły się tym samym przesłanki z art. 840 §1 pkt 2 k.p.c.

Wyrok został zaskarżony apelacją przez powoda w całości, zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenie:

- 1) art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny materiału dowodowego oraz dokonanie jego wybiórczej oceny w zakresie dotyczącym zeznań świadka R. O. i w rezultacie dokonanie sprzecznego ze zgromadzonym materiałem dowodowym ustalenia, że powód nie wykazał, aby pomiędzy stronami doszło do konkretnych uzgodnień co do zwrotu towarów objętych fakturą VAT nr (...) w zamian za uiszczenie przez pozwanego ich wartości;
- 2) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, a także pominięcie części materiału dowodowego istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym: (i) pisma Powoda z dnia 9 kwietnia 2014 r., (ii) kopii zlecenia spedycyjnego dla firmy (...) oraz potwierdzenia odbioru przesłanego przez firmę (...) i w rezultacie błędne i sprzeczne z materiałem dowodowym przyjęcie, że powód nie wykazał, aby pomiędzy stronami doszło do konkretnych uzgodnień co do zwrotu towarów objętych fakturą VAT nr (...) w zamian za uiszczenie przez Pozwanego ich wartości;
- 3) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i w rezultacie dokonanie sprzecznego z zebrany materiałem dowodowym ustalenia, że powód nie wykazał, by pomiędzy stronami istniała praktyka dokonywania zwrotu zakupionego towaru za jednoczesnym zwrotem ceny;
- 4) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i brak ustalenia, że z faktu odbioru towaru bez zastrzeżeń wynikało domniemanie faktyczne co do faktu akceptacji samej dostawy, a także co do faktu braku sprzeciwu w zakresie jakości i ilości dostarczanego towaru;
- 5) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i przyjęcie za udowodnione, że Pozwany sprzeciwił się dostawie towarów, podczas gdy Sąd nie ustalił, kto złożył takie oświadczenie, kiedy oraz jaką ono posiadało treść, w konsekwencji czego takie ustalenie Sądu pozostaje w sprzeczności z zebrany materiałem dowodowym.

6) art. 471 k.c. przez jego niezastosowanie i brak uznania, że powód posiada wierzytelność względem pozwanego z tytułu niewykonania umowy, na podstawie której strony uzgodniły zwrot towaru i zapłatę za dostawę;

8) art. 68² k.c. w zw. z art. 471 k.c. poprzez brak zastosowania i w konsekwencji niezakwalifikowanie zachowania Pozwanego jako przyjęcia oferty zwrotu towaru, co w konsekwencji doprowadziło do zawarcia umowy między stronami, która to umowa nie została wykonana, wskutek czego znaleźć powinien znaleźć zastosowanie również art. 471 k.c. stanowiący w realiach sprawy podstawę dochodzenia wierzytelności przez Powoda;

9) art. 405 k.c. przez jego niezastosowanie i brak przyjęcia, że wierzytelność Powoda wynika z bezpodstawnego wzbogacenia po stronie Pozwanego, dokonanego kosztem majątku Powoda.

Powód domagał się zmiany wyroku i orzeczenia zgodnie z żądaniem pozwu, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania. Pozwany wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

1. Ponowne rozpoznanie sprawy w postępowaniu apelacyjnym, wyrażające się w ponownym ustaleniu stanu faktycznego sprawy i ocenie zasadności roszczenia na podstawie prawa materialnego prowadzi do wniosków analogicznych, jak przedstawione przez Sąd I instancji. Sąd Odwoławczy przyjmuje ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny za własne ustalenia, bez konieczności ponownego jego przytaczania. Podobnie materialnoprawna ocena powództwa wyrażona przez Sąd I instancji zasługuje w pełni na aprobatę.

2. Zobowiązania z umów powstają wskutek złożenia przez strony zgodnych oświadczeń woli wprost albo w sposób dorozumiany. Powód powinien udowodnić, że strony złożyły oświadczenia woli prowadzące do rozwiązania uprzednio zawartej umowy sprzedaży towarów objętych fakturą VAT nr (...). W ten sposób należy identyfikować podstawę faktyczną powództwa określoną jako potrącenie należności z tytułu zwrotu towarów, w każdym razie żadne twierdzenie pozwu nie sugerują zawarcia przez strony kolejnej umowy sprzedaży, w której to powód występowałby jako sprzedawca albo bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego. Podkreślany przez powoda „zwrot towarów” z punktu widzenia przepisów konstruujących stosunek prawny może być kwalifikowany jako dorozumiane świadczenie woli powoda zmierzające do rozwiązania uprzednio zawartej umowy sprzedaży towarów; w takiej sytuacji powód powinien poszukiwać faktów wskazujących na złożenie przez pozwanego oświadczenia woli wprost albo w sposób dorozumiany o rozwiązaniu uprzednio zawartej umowy sprzedaży w zakresie towarów wymienionych we wskazanej wyżej fakturze.

W toku procesu powołano się również na istniejącą między stronami praktykę przejawiającą się w możliwości zwrotu przez powoda uprzednio kupionych towarów; już jednie ten fakt ma skutkować powstaniem po stronie pozwanego sprzedawcy obowiązku zwrotu ceny. Powód pomija jednak, że akceptacja zwrotu towarów następowała później, wskutek potrącenia z należności przysługujących pozwanemu wobec powoda z tytułu ceny następnie zawieranych, kolejnych umów sprzedaży. Współpraca stron została zakończona z końcem 2010 roku i nie było możliwości, aby pozwany sprzedawca rozliczył przez potrącenie cenę obejmującą towary wymienione w fakturze VAT nr (...). Aktywność procesowa powoda powinna koncentrować się na wskazanych dwóch możliwościach powstania wierzytelności po stronie powoda zdanej do potrącenia i stanowiącej zderzenie istotne dla powództwa opozycyjnego. Powód nie udowodnił, aby był wierzycielem pozwanego z tytułu zwrotu ceny sprzedaży towarów wymienionych we wskazanej fakturze.

3. Twierdzenia faktyczne pozwu zawierają próbę identyfikowania materiałów ekspozycyjnych jako materiałów reklamowych, że powód zwrócił materiały ekspozycyjne (więc reklamowe) na żądanie strony pozwanej wyrażone w piśmie z dnia 8 września 2010 roku. W piśmie tym strona pozwana domagała się od powoda zwrotu materiałów reklamowych. Zdarzenie to nie skutkowało powstaniem zobowiązania do zwrotu ceny po stronie pozwanej. Powód nie udowodnił, że fakturą VAT nr (...) objęto materiały reklamowe. Nie istnieje dowód dla ustalenia, że zwrócone towary stanowiły ekspozycję i wyposażenie przedsiębiorstwa prowadzonego przez powoda. Nadto nie ma semantycznych

podstaw do przyjęcia, że materiały reklamowe to materiały ekspozycyjne. Na podstawie wskazanego wyżej zdarzenia nie zawiązał się stosunek prawny między stronami, którego treścią byłby obowiązek zwrotu ceny przez pozwanego.

4. W sprawie znajdują zastosowanie przepisy Konwencji Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, zawartej w Wiedniu, w dniu 11 kwietnia 1980 roku (dalej Konwencja). Stosownie do artykułu 1 Konwencji ma ona zastosowanie do umów sprzedaży towarów między stronami mającymi siedziby handlowe w różnych państwach, jeżeli państwa te są Umawiającymi się Państwami, co dotyczy Polski i Włoch. W tym kontekście celów staje się odniesienie do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 roku w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I). Według artykułu 25 Rozporządzenia nie uchybia ono stosowaniu konwencji międzynarodowych, których stronami w chwili przyjęcia niniejszego rozporządzenia jest jedno lub więcej państw członkowskich, a które ustanawiają normy kolizyjne odnoszące się do zobowiązań umownych (ust. 1). Niniejsze rozporządzenie ma jednak w stosunkach pomiędzy państwami członkowskimi pierwszeństwo przed konwencjami zawartymi wyłącznie pomiędzy dwoma lub więcej państwami członkowskimi, w zakresie, w jakim konwencje te dotyczą kwestii uregulowanych niniejszym rozporządzeniem (ust. 2). Konwencja wiedeńska nie zawiera norm kolizyjnych, zawiera normy o charakterze materialnoprawnym, jednolite normy merytoryczne z zakresu zobowiązań umownych, więc norma prawna zawarta w ust. 1 artykułu 25 Rozporządzenia nie ma zastosowania. Rozporządzenie zawiera normy kolizyjne i ma pierwszeństwo przed innymi konwencjami zawierającymi normy o tym charakterze, co nie dotyczy konwencji wiedeńskiej. Rozporządzenie Rzym I nie określa stosunku do konwencji międzynarodowych, które zawierają jednolite normy merytoryczne, w tym do konwencji wiedeńskiej. W literaturze analogicznie wymienia się także Konwencję UNIDROIT o faktoringu międzynarodowym, zawartą w Ottawie w dniu 28 maja 1988 r., Konwencję UNIDROIT o międzynarodowym leasingu finansowym, zawartą w Ottawie w dniu 28 maja 1988 r., Konwencję UNIDROIT dotyczącą umów o podróż, zawartą w Brukseli w dniu 23 kwietnia 1970 r., Konwencje ONZ o przedawnieniu w międzynarodowej sprzedaży towarów, zawartą w Nowym Jorku w dniu 14 czerwca 1974 r. Przyjmuje się, że regulacje te znajdują zastosowanie w ramach ich zakresu przedmiotowego także po wejściu w życie Rozporządzenia. Przepisy Rozporządzenia będą miały zatem zastosowanie w takim zakresie, jaki jest wyznaczony przez Konwencję Wiedeńską. W zakresie nieuregulowanym Konwencją znajdują zastosowanie normy kolizyjne z Rozporządzenia. Stosownie do artykułu 4 Rozporządzenia, prawem właściwym, w przypadku braku wyboru prawa, w odniesieniu do umowy sprzedaży towarów jest prawo państwu, w którym sprzedawca ma miejsce zwykłego pobytu. W literaturze podnosi się, że zasadę akcesoryjnego powiązania uznaje się za uzasadnioną w przypadku umów pomocniczych, przygotowujących, zmieniających albo rozwiązujących umowę główną (np. umowy przedwstępnej, nawet jeżeli nie dojdzie do zawarcia umowy przyrzeczonej, umowy opcji, nowacji lub ugody, por. Fik Piotr, Prawo właściwe dla zobowiązań umownych - rozporządzenie (WE) Nr 593/2008 (Rzym I), Komentarz, LexisNexis 2013, teza 21 do art. 25), więc umowy te podlegają prawu właściwemu dla umowy głównej.

5. Według art. 29 ust. 1 Konwencji Wiedeńskiej umowa może być zmieniona lub rozwiązana w drodze zwykłego porozumienia stron. Konwencja reguluje zatem w sposób wyczerpujący rozwiązanie umowy sprzedaży odsyłając do uregulowanego właśnie w Konwencji sposobu porozumiewania się stron. Nie może być uznana za racjonalną interpretacja, według której zawarcie umowy sprzedaży jest regulowane Konwencją, a zmiana tej samej umowy, w tym rozwiązanie jako najdalej idąca zmiana, jest regulowana przez prawo właściwe wyznaczone Rozporządzeniem Rzym I.

6. Według artykułu 29 ust. 1 Konwencji umowa może być zmieniona lub rozwiązana w drodze zwykłego porozumienia stron. Interpretacja oświadczeń woli składanych przez strony podlega art. 8 Konwencji. Nie ma dowodu dla ustalenia, że strony złożyły oświadczenia woli prowadzące do rozwiązania umowy sprzedaży przez indywidualne ustalenie, jaki konkretnie towar zostanie zwrócony. R. O. nie był tą osobą, która wybierała towar do zwrotu, więc nie mógł uzgodnić indywidualnie, który towar podlegał zwrotowi. Uzgadniał jedynie termin dostawy. Wywody apelacji w tym przedmiocie (str. 8 i 9) są błędne i nie wynikają z materiału dowodowego sprawy; według zeznań świadka „dział handlowy zajmował się tym, które towary mają być zwrócone, a które nie”. Z jego relacji wynika, że zakomunikował stronie włoskiej, że towar zostanie zwrócony, jednak nie wynika nie wynika, że ustalono, jaki dokładnie towar zostanie zwrócony. Wbrew twierdzeniu apelacji (strona 4) nie istnieje żaden dowód pozwalający na stwierdzenie,

że świadek ustalał, jaki konkretnie towar zostanie zwrócony. Sąd pierwszej instancji nie naruszył art. 233 § 1 k.p.c. przez błędną ocenę zeznań tego świadka. Nie ma także dowodu pozwalającego ustalić, że wykaz towarów, specyfikacja albo jakakolwiek lista czy faktura została dostarczona pozwanej spółce jeszcze przed dostawą towaru i zostało to zaakceptowane. Nie ma przy tym znaczenia, że strona pozwana przed dostawą zwracanego towaru nie wyraziła sprzeciwu, skoro nie wiedziała dokładnie, jaki towar ma być zwrócony i w jakim jest stanie. Nie istnieje dowód dla ustalenia, że uzgodniono indywidualnie, który konkretnie towar zostanie zwrócony. Z pisma pozwanego z 18 września 2010 roku wynika jedynie żądanie zwrotu materiałów reklamowych. Powód zwrócił nie tylko materiały reklamowe, ale także nazwane przez siebie jako ekspozycyjne. Twierdzenie, że zwrócił materiały reklamowe jest w sposób oczywisty nieudowodnione. Nie ma dowodu pozwalającego na ustalenie, że strona pozwana złożyła oświadczenie woli wprost prowadzące do rozwiązania umowy sprzedaży. Z materiału dowodowego wynika, że strona pozwana wiedziała, że powód odsyła towar, nie wiedziała jednak dokładnie jaki towar, w jakim jest w stanie i z jakiej przyczyny jest zwracany. Nie istnieje dowód dla ustalenia, że strony uzgodniły przed wysłaniem przesyłki dokładnie jaki towar zostanie zwrócony.

7. Należy rozważyć, czy wysłanie towaru przez powoda można interpretować na gruncie Konwencji jako złożenie oświadczenia woli prowadzące do rozwiązania umowy sprzedaży towaru znajdującego się w przesyłce albo jako złożenie oferty rozwiązania umowy sprzedaży w sposób dorozumiany. Zgodnie z artykułem 8 Konwencji, w jej rozumieniu oświadczenia oraz inne postępowanie strony należy interpretować zgodnie z jej zamiarem, jeżeli druga strona wiedziała lub nie mogła nie wiedzieć, jaki był ten zamiar. Zamiarem strony powodowej było rozwiązanie umowy sprzedaży, o czym strona pozwana wiedziała, ponieważ zamiar ten został zakomunikowany wprost przez uzgodnienia świadka R. O. odnośnie terminu zwrotu. Stosownie jednak do artykułu 14 Konwencji, propozycja zawarcia umowy (w rozpoznanej sprawie rozwiązania umowy) stanowi ofertę, jeżeli jest wystarczająco precyzyjna, co ma miejsce, m.in. kiedy wskazuje towary. Nie można przyjąć, że powód wskazał towary przez ich zapakowanie i wysłanie, jeżeli nie ma dowodu dla ustalenia, że uzgodniono, jaki towar zostanie zwrócony, że stronie pozwanej doręczono specyfikację, listę albo fakturę przed odebraniem przesyłki. Nie można zatem przyjąć, że powód jedynie przez wysyłkę towaru złożył ofertę rozwiązania umowy sprzedaży. Podobnie samej wysyłki towarów nie sposób zakwalifikować jako złożenie oświadczenia woli, ponieważ brak jest w tym oświadczeniu essentialia negotii, więc dokładnego oznaczenia przedmiotu umowy – towarów, które mają być zwrócone i których ma dotyczyć rozwiązanie umowy sprzedaży. Skoro nie można zakwalifikować zachowania powoda jako złożenia oferty albo oświadczenia woli o rozwiązaniu umowy sprzedaży zbędne nawet staje się rozważenie interpretacji zachowania strony pozwanej. Już jedynie to ustalenie wystarcza dla ustalenia bezzasadności powództwa.

8. Przyjmując jednak, w związku z szerokimi zarzutami apelacji, potrzebę takiego rozważenia i zakładając, że powód przez wysyłkę towarów złożył ofertę rozwiązania umowy sprzedaży albo oświadczenie woli o rozwiązaniu umowy, do rozważenia pozostaje, czy zachowanie pozwanego interpretowane zgodnie z treścią art. 8 Konwencji może być zakwalifikowane jako przyjęcie oferty rozwiązania umowy albo jako złożenie oświadczenia woli prowadzące do rozwiązania umowy zgodne z oświadczeniem powoda. Według artykułu 18 Konwencji oświadczenie lub inne postępowanie adresata (pозwanego), wyrażające jego zgodę na ofertę, stanowi jej przyjęcie. Milczenie lub brak działania same w sobie nie stanowią przyjęcia oferty.

9. Stosownie do artykułu 8 ust. 1 Konwencji postępowanie strony należy interpretować zgodnie z jej zamiarem. Żaden z dowodów nie wskazuje, że strona pozwana zamierzała złożyć oświadczenie o przyjęciu oferty rozwiązania umowy albo złożyć oświadczenie o rozwiązaniu umowy sprzedaży. Według art. 8 ust. 3 Konwencji, ustalając zamiar strony należy uwzględniać wszelkie praktyki ustalone między stronami, zwyczaje oraz późniejsze postępowanie stron. Do rozważenia pozostaje, czy ustalona przez strony praktyka nie wskazywała na zamiar strony pozwanej rozwiązania umowy sprzedaży.

10. Przypadki zwrotu towaru miały miejsce w praktyce handlowej stron, z zeznań świadka R. O. oraz powoda wynika, że zdarzały się sytuacje, kiedy towar był zwracany stronie pozwanej, ta zaś przyjmowała przesyłkę, następnie rozliczenie ceny za zwrócony towar następowało przez potrącenie z należności za kolejne sprzedane powodowi towary. Przyjmując tezę o istnieniu ustalonej praktyki między stronami, to ukształtowała się ona w ten sposób, że towar

był przez powoda zwracany, jednak oświadczenie strony pozwanej o rozwiązaniu umowy nie wynikało z samego faktu przyjęcia przesyłki lecz z dalszych czynności polegających na rozliczeniu ceny. Powód wybiórczo powołuje się na praktykę między stronami, akcentując jedynie fakt odbioru przesyłki a pomijając, że kolejnym etapem było rozliczenie ceny za zwrócony towar. Nie ma w aktach sprawy dowodu pozwalającego na ustalenie, czy uzgadniano przed wysyłką, jaki konkretnie towar zostanie zwrócony. Strona pozwana dowiadywała się o tym z zawartości przesyłki (po jej otwarciu) i akceptowała przez dokonanie rozliczeń, zgodnie ze wskazanym schematem. Nie ma jednak dowodu dla ustalenia, że istniała umowa ramowa, że powód odsyła towar bez żadnej weryfikacji ze strony pozwanego i że w ten sposób umowa sprzedaży ulegała rozwiązaniu. Ustalenia Sądu pierwszej instancji w tym przedmiocie są prawidłowe, zwrot towarów nie był dowolny i nieograniczony - uzgodnienia, jaki towar ma być zwrócony dokonywane były ex post, pozwany akceptował fakt zwrotu przez stosowne rozliczenia. W sytuacji, gdy współpraca handlowa stron ustała z końcem 2010 roku, oświadczenie strony pozwanej o potrąceniu oczywiście nie było możliwe, więc konieczne było oświadczenie innej treści pozwalające uznać, że strona pozwana wyraża wolę rozwiązania umowy sprzedaży. Oświadczenie tej treści nie zostało złożone, a stosownie do artykułu 18 Konwencji, milczenie lub brak działania same w sobie nie stanowią przyjęcia oferty. Nie ma więc podstaw do przyjęcia, że przypadki zwrotu towarów bez jakiegokolwiek uzgodnień, weryfikacji po stronie pozwanej należy uznać za ustaloną praktykę między stronami. Jedynie przyjęcie przesyłki ze zwracanym towarem nie wyrażało zamiaru strony pozwanej rozwiązania umowy sprzedaży, ponieważ to dalsze rozliczenia oznaczały rozwiązanie umowy sprzedaży. Stosując normę art. 8 ust. 3 Konwencji nie można przyjąć, że praktyka stron wskazuje na zamiar strony pozwanej rozwiązania umowy jedynie przez przyjęcie przesyłki.

11. Zastosowanie znajdzie art. 8 ust. 2 Konwencji, według którego oświadczenia oraz inne postępowanie strony należy interpretować w taki sposób, w jaki rozumowałaby osoba rozsądna, tego samego rodzaju co druga strona w tych samych okolicznościach. Postępowanie strony pozwanej polegające jedynie na przyjęciu przesyłki nie mogą być zinterpretowane w sposób postulowany przez powoda. Doświadczenie życiowe wskazuje, że racjonalnie działający przedsiębiorca nie może wyrazić w ten sposób woli rozwiązania umowy sprzedaży i zobowiązania się do zwrotu ceny, ponieważ nie jest znana zawartość przesyłki, stan towaru wewnątrz zapakowanej przesyłki, przyczyny zwrotu. Nie może zobowiązać się do zwrotu ceny za rzeczy, których jakości, przydatności do dalszej sprzedaży nie zna, nie wie, czy zwrot ceny powinien nastąpić w pełnej wysokości. Ponadto powód nie mógł rozsądnie utrzymywać, że jedynie odebranie przesyłki przez stronę pozwaną jest wyrazem złożenia oświadczenia woli o rozwiązaniu umowy sprzedaży, ponieważ wiedział, że tego rodzaju rozliczenia następowały przez potrącenie z cen należnych już od niego.

12. Z przyczyn wyżej wskazanych Sąd nie naruszył art. 231 k.p.c., mianowicie z faktu odbioru towarów nie wynika domniemanie faktu akceptacji samej dostawy. Nie można również z tego faktu wyciągnąć wniosku co do faktu braku sprzeciwu w zakresie jakości i ilości dostarczonego towaru. Pozwany w chwili odbioru towaru nie mógł zbadać ilości i jakości towaru zawartego w przesyłce obejmującej 5 palet albo jego zgodności ze specyfikacją (zarzut 4. apelacji). Nie istnieje powtarzająca się prawidłowość zachowań przedsiębiorców, że przyjęcie przesyłki bez znanej zawartości oznacza akceptację warunków umowy związanych z jej dostawą.

13. Stosownie do art. 18 ust. 3 Konwencji jeżeli jednak, zgodnie z ofertą ustaloną między stronami lub praktyką albo zwyczajem przyjętym przez strony, adresat oferty może wyrazić zgodę przez dokonanie czynności, na przykład związanej z wysyłką towarów lub zapłatą ceny, nie zawiadamiając oferenta, przyjęcie oferty jest skuteczne z chwilą dokonania tej czynności, jeśli czynność ta dokonana została w terminie przewidzianym w ustępie poprzednim. Przyjmując, że według istniejącej praktyki między stronami akceptacja rozwiązania umowy sprzedaży następowała przez potrącenie dokonywane przez stronę pozwaną z należności za kolejny sprzedany powodowi towar, to jest po czynność, o której mowa w cytowanym przepisie. Po zakończeniu współpracy konieczna stawała się czynność innego rodzaju. Przyjęcie oferty rozwiązania umowy powinno być dokonane w ciągu rozsądnego terminu, uwzględniając okoliczności danej transakcji, zgodnie z art. 18 ust. 2 Konwencji. Pozwany nie dokonał takiej czynności w terminie, kiedy zwykle dokonywano rozliczenia zwrotu przez potrącenie z ceny. Przeciwnie, poinformował powoda mailem, że nie przyjmuje oferty rozwiązania umowy sprzedaży.

14. Ustalenie Sądu pierwszej instancji, że powód nie wykazał, aby między stronami istniał zwyczaj swobodnego, nieograniczonego zwrotu towaru za jednoczesnym zwrotem ceny jest prawidłowe. Dla powstania wierzytelności

powoda o zwrot ceny konieczne było dokonanie rozliczeń przez stronę pozwaną zgodnie ze schematem wyżej wskazanym, co wynika z zeznań świadka i powoda. Z przyczyn wskazanych wyżej, Sąd nie naruszył w tym zakresie art. 233 § 1 k.p.c. (zarzut 1. apelacji).

15. W tym stanie rzeczy nie ma dowodu dla ustalenia, że strona powodowa złożyła oświadczenie woli o rozwiązaniu umowy sprzedaży albo złożyła ofertę rozwiązania umowy przez wysyłkę towarów, podobnie nie ma podstaw do ustalenia, że pozwany przyjął ofertę albo wyraził wolę rozwiązania umowy sprzedaży.

16. Należy ponadto zwrócić uwagę, że z zeznań świadka R. O. wynika, że pozwany po kilku dniach dał jednoznaczny wyraz braku akceptacji zwrotu towaru, więc rozwiązania umowy sprzedaży, wysyłając mail. Nie jest prawdą wywód apelacji (art. 8), że pozwany odebrał towar bez zastrzeżeń – dał temu jednoznaczny wyraz mailem już po odebraniu przesyłki. Potwierdza to także postawa pozwanej spółki w postępowaniu o zapłatę ceny i w tym postępowaniu (również str. 10 zarzut V apelacji.). Ustalenie, że oświadczenie wysłane mailem pochodzi od osoby uprawnionej jest oczywiste – wynika z postawy pozwanego spółki w procesach z udziałem stron. Bez znaczenia pozostaje, że pozwany nie zgłosił sprzeciwu w chwili odebrania towaru, skoro takie zwroty miały miejsce już uprzednio, jednak rozwiązanie umowy wymagało akceptacji przez zmniejszenie należności powoda za kolejny sprzedany jemu towar. Użycie przez świadka sformułowania „bodajże” pozostaje bez przeznaczenia dla oceny wiarygodności zeznań. Prawdłowo Sąd ustalił, że pozwany sprzeciwił się zwrotowi towarów nie naruszając art. 233 § 1 k.p.c.

17. Sąd pierwszej instancji nie mógł naruszyć artykuł 65 § 1 k.c., ponieważ przepis ten nie ma zastosowania w sprawie, a odpowiedni przepis Konwencji – art. 8. Z przyczyn już wyżej wyjaśnionych zastosowanie art. 8 Konwencji nie prowadzi do ustalenia, że strony złożyły oświadczenia woli prowadzące do rozwiązania umowy (zarzut 6. apelacji). Wywody apelacji dotyczące interpretacji oświadczeń woli wymagającej ochrony u adresata stanu zaufania nie są adekwatne do sprawy, ponieważ kwestię tę reguluje wyczerpująco art. 8 Konwencji. Ponadto pozwany nie podjął działań wewnętrznie sprzecznych, nie złożył oświadczenia prowadzącego do rozwiązania umowy sprzedaży i dał temu jednoznaczny wyraz wysyłając po odbiorze towaru oświadczenie w formie maila.

18. Ustalenia, że strony uzgodniły, jaki konkretnie towar ma być zwrócony nie można poczynić na podstawie pisma powoda z 9 kwietnia 2014 roku oraz kopii zlecenia spedycyjnego i potwierdzenia odbioru (zarzut 2. apelacji). Z faktu niezwrócenia przez pozwanego towaru nie wynika jego zamiar rozwiązania umowy sprzedaży, ponieważ żaden z dowodów sprawy na taki zamiar nie wskazuje (art. 8 ust. 1 Konwencji), także poparty praktyką albo zwyczajem (art. 8 ust. 3 Konwencji). Rozsądnie działający przedsiębiorca nie może także postawić wniosku tego rodzaju – zwykle odmowa zwrotu towaru nie jest oświadczeniem woli prowadzącym do rozwiązania albo zawarcia umowy.

19. Fakt, że pozwany zaakceptował zwrot towarów z faktury VAT nr (...) pozostaje bez znaczenia dla akceptacji zwrot towaru z faktury VAT nr (...). W pierwszym przypadku strona pozwana złożyła oświadczenie woli prowadzące do rozwiązania umowy sprzedaży, a w drugim przypadku nie.

20. Sąd pierwszej instancji nie mógł naruszyć art. 471 k.c.; przepis ten nie może być nawet potencjalnie zastosowany w sprawie, skoro stosunki stron reguluje Konwencja. W kontekście wyżej podniesionej argumentacji niezrozumiałą jest wywód apelacji w odniesieniu do roszczenia odszkodowawczego (zarzut VII. apelacji); te bowiem mogło powstać jedynie wtedy, kiedy między stronami zawiązał się stosunek zobowiązaniowy, więc doszło do rozwiązania umowy sprzedaży, a zobowiązany pozwany nie spełnił świadczenia wynikającego z tego zobowiązania (nie zwrócił ceny).

21. Sąd nie mógł naruszyć art. 68² k.c. w zw. z art. 471 k.c., ponieważ przepisy te nie mają zastosowania w sprawie.

22. Oczywiście bezzasadne jest odwoływanie się w apelacji do art. 405 k.c.; przepis ten z przyczyn już wyjaśnionych nie ma zastosowania w sprawie. Ponadto dla ustalenia istnienia kondycji konieczny jest transfer majątku, nie ma dowodów dla przyjęcia, że majątek pozwanego zwiększył się kosztem majątku powoda, więc że własność rzeczy przeszła na pozwanego. W odniesieniu do polskiego kodeksu cywilnego apelujący pomija, że konsekwencją posiłkowego charakteru instytucji bezpodstawnego wzbogacenia jest możliwość stosowania przepisów art. 405 i n. k.c. jedynie w sytuacji braku innej podstawy prawnej przysporzenia, ta zaś miała istnieć wskutek rozwiązania umowy

sprzedaży. Apelujący zupełnie pomija także, że zgodnie z art. 10 ust. 1 Rozporządzenia (WE) Nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 roku dotyczącego prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych („Rzym II”), jeżeli zobowiązanie pozaumowne z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, w tym także z nienależnego świadczenia, dotyczy istniejącego pomiędzy stronami stosunku, takiego jak stosunek wynikający z umowy lub z czynu niedozwolonego, który jest ściśle związany z tym bezpodstawnym wzbogaceniem, podlega ono prawu właściwemu dla tego stosunku. Jeżeli nie znalazłaby zastosowania Konwencja, prawem właściwym do umowy sprzedaży i jej rozwiązania w rozpoznanej sprawie byłoby prawo włoskie, zatem omawiane roszczenie nie miałoby podstaw w polskim kodeksie cywilnym. Pomijając powyższe, twierdzenia o bezpodstawnym wzbogaceniu nie padły w toku procesu, zatem orzekanie w tym przedmiocie przez Sąd drugiej instancji pozostawałoby w sprzeczności z art. 321 k.p.c.

23. Przyjęcie logiki prezentowanej przez stronę powodową, także w apelacji, prowadzi do wniosków, które nie są do zaakceptowania z punktu widzenia powstawania zobowiązań. W sprawie nie udowodniono, że powód mógł na podstawie jednostronnego oświadczenia woli wyrażonego w sposób dorozumiany przez wysyłkę towarów doprowadzić do powstania zobowiązania. Zgodnie z ogólnymi regułami dla zawiązania stosunku zobowiązaniowego potrzebne jest zgodne oświadczenie woli dwóch stron.

24. Prawdłowo Sąd I instancji przyjął, że nie istnieje wierzytelność objętą fakturą VAT nr (...), nie doszło do skutecznego potrącenia wierzytelności wynikającej z tytułu wykonawczego - wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 19 grudnia 2012 roku, nie ziszcili się tym samym przesłanki z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., co stanowi o oddaleniu powództwa oraz w rezultacie apelacji powoda na podstawie art. 385 k.p.c.

25. Powód przegrał sprawę w postępowaniu apelacyjnym w całości, zgodnie z art. 98 k.p.c. zobowiązany jest do zwrotu pozwanemu celowych kosztów procesu, wynagrodzenia adwokata ustalonego na podstawie § 2 pkt 5 § 10 ust. 1 pkt 2) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1800).

SSO del. Robert Bury (spr.) SSA Edyta Buczkowska-Żuk SSA Marta Sawicka